

TAHAP KESEDARAN KAKITANGAN AWAM TERHADAP ASPEK KESELAMATAN DAN KESIHATAN DI TEMPAT KERJA

(Level of Awareness of OSH Civil Servants on Safety and Health Aspect of the Work)

Kadir Arifin*, Wan Mohamad Zaidi Wan Isa, Zainor-Akramin Haji Zaini & Amirul Shazli Sahimi

ABSTRAK

Tahap kesedaran kakitangan pejabat Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (JKKP) Putrajaya terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja penting dalam memastikan keselamatan sentiasa berada pada tahap selamat. Kajian melibatkan kakitangan pejabat di JKKP Putrajaya merangkumi aspek demografi dan aspek tahap kesedaran dalam keselamatan dan kesihatan pekerjaan di tempat kerja. Tahap kesedaran aspek keselamatan dan kesihatan terhadap kakitangan pejabat masih berada pada tahap lemah terutamanya dalam kalangan kakitangan pejabat adalah penentu kepada kejayaan sesebuah organisasi sama ada tercapai atau sebaliknya. Kajian ini bertujuan untuk mengkaji tahap kesedaran pekerja di JKKP dari aspek demografi, latihan, persediaan tindakan, siasatan aduan dan komitmen dan tingkah laku keselamatan. Responden kajian terdiri daripada seramai 259 orang kakitangan pejabat Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Putrajaya, kaedah soal selidik digunakan sebagai instrumen utama bagi mendapatkan data. Data yang diperolehi dianalisis secara deskriptif menggunakan kekerapan, peratusan dan min untuk mengenal pasti tahap kesedaran responden terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja. Hasil kajian menunjukkan aspek latihan dalam keselamatan dan kesihatan pekerjaan yang paling dominan iaitu 4.44 min berbanding aspek-aspek lain seperti persediaan tindakan keselamatan, siasatan aduan dan kemalangan dan komitmen dan tingkahlaku keselamatan. Oleh itu, dapat disimpulkan bahawa latihan dalam keselamatan dan kesihatan pekerjaan penting terhadap aspek kesedaran pekerja terhadap keselamatan dan kesihatan pekerjaan terutamanya dalam meningkatkan tahap kesedaran terhadap pekerja.

Kata kunci: keselamatan dan kesihatan pekerjaan, kesedaran, latihan, kemalangan dan komitmen.

ABSTRACT

The level of awareness of the staff of the Putrajaya Department of Occupational Safety and Health (DOSH) on the aspects of safety and health in the workplace is important in ensuring safety is always at a safe level. The study involved office staff at DOSH Putrajaya covering aspects of demographics and aspects of level of awareness in occupational safety and health in the workplace. The level of awareness of safety and health aspects of office staff is still at a low level, especially among office staff is a determinant of the success of an organization whether achieved or otherwise. The objective of this study is to analyze the level of knowledge of DOSH employee in terms of demographics, recruitment, action planning, complaint investigation and engagement and safety behaviour. The survey participants consisted of a total of 259 employees from the Putrajaya Department of Occupational Safety and Health, and the questionnaire approach was used as the principal method for analysing results. The data was analyzed descriptively using frequency, percentage and mean to assess the level of awareness among respondents on the safety and health aspects of the workplace. The findings of the study found that the most dominant aspect of occupational safety and health training was 4.44 min compared to other factors such as the planning of safety procedures, the evaluation of complaints and injuries, and engagement

and safety behaviour. It can therefore be concluded that training in occupational safety and health is important to the awareness of workers in the field of occupational safety and health, in particular to improve awareness among employees.

Keywords: occupational safety and health, awareness, training, accident and commitment.

PENGENALAN

Kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan memainkan peranan penting dalam pencegahan kecederaan dan penyakit pekerjaan (Ancita et al. 2013; Kadir et al. 2020). Kesedaran tentang amalan keselamatan merupakan suatu perkara yang penting kepada majikan dan pekerja bagi memastikan keselamatan di tempat kerja terjamin serta mengurangkan risiko kemalangan di tempat kerja (Kadir & Norfadillah 2020; Siti Nakiah et al. 2015). Kesedaran keselamatan adalah aspek penting dalam organisasi untuk memastikan peraturan keselamatan dipatuhi dan mengurangkan kadar kemalangan dalam kalangan pekerja (Mardziah 2002; Mohammad Lui & Kadir 2020). Perkara yang sama turut dinyatakan oleh Mohd Hakimi et al. (2014) iaitu kadar kemalangan yang tinggi banyak dipengaruhi oleh tahap kesedaran keselamatan yang kurang dalam kalangan pekerja di tempat kerja. Di samping itu mereka juga turut merumuskan kesedaran keselamatan merupakan satu elemen penting yang perlu dipupuk dalam diri setiap pekerja bagi mencegah berlakunya kemalangan di tempat kerja. Apabila pekerja menyedari tentang adanya risiko keselamatan dan kesihatan di tempat kerja, mereka akan dapat menangani masalah keselamatan dan kesihatan dan mengikuti amalan kerja yang selamat (Safe Work Australia 2018). Justeru itu, kesedaran keselamatan dan kesihatan di tempat kerja perlu diberi perhatian sewajarnya oleh pihak majikan dan pekerja bagi memelihara keselamatan dan kesihatan di tempat kerja (Amirul et al. 2019; Kadir et al. 2017; Mohd Azhar et al. 2019). Melihat kepada kepentingan dan pengaruh kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan dalam memastikan keselamatan dan kesihatan di tempat kerja (Zitty et al. 2017), justeru kajian tahap kesedaran pekerja terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja amat perlu dijalankan oleh sesebuah organisasi. Hasil kajian akan membolehkan sesebuah organisasi mempertimbangkan pelbagai alternatif termasuk strategi baharu yang efektif dan efisien bagi meningkatkan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan di tempat kerja secara berterusan.

Anuar et al. (2009) dan Mohd Hafidz et al. (2017) menyatakan penilaian corak kefahaman pekerja perlu dalam memahami tahap pengetahuan mereka terhadap isu-isu keselamatan dan kesihatan pekerjaan di tempat kerja. Tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan dalam sesebuah organisasi boleh diukur melalui penilaian ke atas pengetahuan, kefahaman dan penglibatan pekerja terhadap aspek-aspek pengurusan keselamatan dan kesihatan pekerjaan seperti pematuhan perundangan, dasar keselamatan dan kesihatan, jawatankuasa keselamatan dan kesihatan, prosedur keselamatan dan keselamatan, latihan, persediaan tindakan kecemasan, siasatan aduan dan kemalangan dan sebagainya (Kadir et al. 2016; Nik Raihan et. al 2019). Menurut Mohd Fairuz (2014) melalui kajiannya berkenaan pengurusan keselamatan dan kesihatan pekerjaan di Hong Kong mendapati bahawa tahap keselamatan boleh diukur dengan melihat kepada polisi keselamatan, jawatankuasa keselamatan, program-program keselamatan, latihan, penyiasatan kemalangan, prosedur kecemasan dan peralatan perlindungan peribadi yang terdapat di dalam sesebuah organisasi.

Dalam konteks kajian ini, Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan merupakan sebuah organisasi dalam sektor perkhidmatan awam yang telah memberikan komitmen dengan membangunkan dan melaksanakan aspek pengurusan keselamatan dan kesihatan pekerjaan seperti penyediaan dasar am keselamatan dan kesihatan serta pelaksanaan dasar tersebut, mengadakan jawatankuasa keselamatan dan kesihatan, program latihan, membangunkan prosedur keselamatan, penilaian risiko, pematuhan kepada kehendak perundangan dan

sebagainya (Kadir et al. 2019; Mohd Hafidz et al. 2015). Kajian ini bertujuan mewujudkan suatu persekitaran kerja yang kondusif untuk melindungi kakitangan daripada risiko keselamatan dan kesihatan di tempat kerja. Secara umumnya aktiviti utama kakitangan Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan melibatkan kerja-kerja pentadbiran dan pengurusan, penguatkuasaan, penyediaan standard dan promosi (Kadir et al. 2015; Zitty et al. 2016). Tugas ini dilaksanakan oleh kakitangan yang terdiri daripada pelbagai latarbelakang akademik, skim dan kumpulan perkhidmatan, jawatan, tempoh berkhidmat serta bidang tugas yang berbeza. Justeru adalah penting untuk mengkaji dan mengenal pasti tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan di kalangan kakitangan jabatan.

METODOLOGI

Kajian dijalankan melibatkan kakitangan pejabat Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (JKKP) Putrajaya. Kajian ini merupakan satu kajian berbentuk kuantitatif menggunakan analisis statistik berhubung tahap kesedaran kakitangan yang bertugas di pejabat Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (JKKP) Putrajaya terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja berdasarkan ciri-ciri sosial demografi. Soal selidik digunakan sebagai instrumen pengumpulan data dan diedarkan kepada kakitangan pejabat Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (JKKP) Putrajaya yang terdiri daripada 259 orang kakitangan. Soal selidik disediakan dalam format skala likert dengan skala pengukuran satu hingga lima untuk responden menyatakan darjah persetujuan terhadap setiap soalan yang dikemukakan. Ujian tahap kebolehpercayaan terhadap set soal selidik kajian dijalankan melibatkan sejumlah 30 orang responden yang terpilih. Hasil analisis menggunakan Perisian *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS) menunjukkan bahawa tahap kebolehpercayaan set soal selidik kajian ini adalah pada tahap tinggi dengan nilai *Cronbach Alpha* 0.89.

Tahap kesedaran kakitangan terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja dinilai berasaskan persepsi mereka terhadap dasar keselamatan dan kesihatan, jawatankuasa keselamatan dan kesihatan, prosedur keselamatan dan kesihatan, latihan keselamatan dan kesihatan, persediaan tindakan kecemasan, siasatan aduan dan kemalangan serta komitmen dan tingkah laku keselamatan. Data yang diperolehi daripada soal selidik dianalisis menggunakan perisian *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS). Kaedah analisis data deskriptif iaitu kekerapan, peratusan dan min digunakan untuk menjelaskan hasil kajian.

HASIL DAN PERBINCANGAN

Taburan Data Sosial Demografi Responden

Daripada keseluruhan responden 259 orang, majoriti responden adalah lelaki (61.8%) berbanding wanita (38.2%), berumur di antara 18 sehingga lebih 50 tahun dengan majoriti responden berada dalam julat umur 30 – 39 tahun (60.2%). Majoriti responden adalah pada tahap pendidikan Ijazah (45.9%) dan Diploma (30.1%), manakala tahap pendidikan tertinggi responden adalah Ijazah Doktor Falsafah (1.5%). Sebahagian besar responden berkhidmat kurang dari 5 tahun (42.9%) di pejabat JKKP Putrajaya. Jadual 1 menunjukkan maklumat ciri sosial demografi responden kajian.

Jadual 1: Ciri Sosial Demografi Responden

Item	Bilangan	Peratus (%)
Jantina		
Lelaki	160	61.8
Perempuan	99	38.2
Umur		
18-29 tahun	7	2.7
30-39 tahun	156	60.2
40-49 tahun	71	27.4
Lebih 50 tahun	25	9.7
Tahap Pendidikan		
PhD	4	1.5
Sarjana	27	10.4
Ijazah	119	45.9
Diploma	78	30.1
Sijil	7	2.7
STPM	4	1.5
SPM	13	5
SRP/PMR	7	2.7
Kumpulan Perkhidmatan		
Pengurusan & Profesional	150	57.9
Sokongan	109	42.1
Tempoh Berkhidmat		
Kurang 5 tahun	111	42.9
5-9 tahun	96	37.1
10-15 tahun	30	11.6
Lebih 15 tahun	22	8.6

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Berdasarkan Jantina

Jadual 2 menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja mengikut jantina. Analisis data menunjukkan terdapat perbezaan min skor keseluruhan yang kecil antara responden lelaki dan perempuan iaitu 0.1. Data menunjukkan responden lelaki mempunyai tahap kesedaran yang lebih tinggi dengan min skor keseluruhan 4.36 berbanding responden perempuan dengan min skor 4.26.

Jadual 2: Min Skor bagi Setiap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Mengikut Jantina

Jantina	Dasar	Jawatan Kuasa	Prosedur	Latihan	Persediaan Tindakan	Siasatan Aduan &	Komitmen &	Keseluruhan
---------	-------	---------------	----------	---------	---------------------	------------------	------------	-------------

					Kecemasa n	Kemalanga n	Tingkah Laku	
Lelaki	4.48	4.44	4.37	4.44	4.24	4.32	4.21	4.36
Perempua n	4.40	4.38	4.34	4.43	3.96	4.22	4.13	4.26

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Berdasarkan Umur

Jadual 3 menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja mengikut umur. Responden yang berumur 50 tahun dan ke atas mempunyai tahap kesedaran tinggi apabila mencatatkan min skor keseluruhan 4.49. Sementara itu, responden berumur 18-29 tahun mempunyai tahap kesedaran yang terendah apabila mencatatkan min skor keseluruhan 4.19. Dapatan kajian juga menunjukkan tahap kesedaran meningkat dengan umur responden. Hasil dapatan kajian ini konsisten dengan hasil kajian Anuar et al. (2009) dan Kadir et al. (2014) melalui kajian tahap pengetahuan keselamatan dan kesihatan pekerjaan dalam kalangan pekerja di makmal perubatan di Lembah Klang yang menyatakan bahawa terdapat perbezaan bagi tahap kesedaran KKP di antara pekerja yang muda dan pekerja yang berumur.

Jadual 3: Min Skor bagi Setiap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Mengikut Umur

Umur	Dasa r	Jawata n kuasa	Prosedu r	Latiha n	Persediaan Tindakan Kecemasa n	Siasatan Aduan & Kemalanga n	Komitme n & Tingkah Laku	Keseluruha n
>50 tahun	4.55	4.65	4.54	4.50	4.14	4.59	4.49	4.49
40- 49 tahun	4.51	4.51	4.48	4.41	4.27	4.42	4.36	4.42
30- 39 tahun	4.40	4.34	4.28	4.44	4.08	4.18	4.07	4.25
18- 29 tahun	4.43	4.33	4.26	4.60	3.92	4.05	3.75	4.19

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Berdasarkan Tahap Pendidikan

Jadual 4 menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja mengikut tahap pendidikan. Responden yang mempunyai tahap pendidikan pada peringkat ijazah doktor falsafah (PhD) didapati mempunyai tahap kesedaran yang tinggi terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja apabila mencatatkan min skor keseluruhan 4.53. Sementara itu, responden berpendidikan pada peringkat sijil tinggi pendidikan Malaysia (STPM) didapati mempunyai tahap kesedaran rendah apabila sekadar mencatatkan min skor keseluruhan 3.66 sahaja. Hasil kajian terhadap ciri sosial demografi

tahap pendidikan ini selari dengan keputusan hasil kajian yang di buat oleh Anuar et al. (2009) dan Mohd azhar dan Kadir (2020) dalam kajian tahap pengetahuan keselamatan dan kesihatan pekerjaan di kalangan pekerja di makmal perubatan di Lembah Klang di mana terdapat perbezaan yang signifikan terhadap faktor pengetahuan dan kesedaran keselamatan dan kesihatan mengikut tahap pendidikan responden.

Jadual 4: Min Skor bagi Setiap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Mengikut Tahap Pendidikan

Pendidikan	Dasar	Jawatan kuasa	Prosedur	Latihan	Persediaan Tindakan Kecemasan	Siasatan Aduan & Kemalangan	Komitmen & Tingkah Laku	Keseluruhan
PhD	4.67	4.58	4.55	4.50	4.25	4.58	4.56	4.53
Sarjana	4.56	4.55	4.51	4.53	4.20	4.42	4.34	4.45
Ijazah	4.56	4.55	4.47	4.49	4.24	4.43	4.29	4.43
Diploma	4.39	4.29	4.33	4.39	4.08	4.21	4.10	4.25
Sijil	4.40	4.21	4.03	4.51	3.80	4.00	3.79	4.11
SPM	3.99	4.09	4.00	4.26	3.88	3.87	3.83	3.99
SRP/PMR	3.95	4.12	3.69	4.20	3.55	3.43	3.68	3.80
STPM	3.63	3.71	3.50	3.80	3.89	3.50	3.63	3.66

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Berdasarkan Kumpulan Perkhidmatan.

Jadual 5 menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja mengikut kumpulan perkhidmatan. Analisis data menunjukkan bahawa responden dalam kumpulan perkhidmatan pengurusan dan profesional mempunyai tahap kesedaran yang tinggi dengan min skor keseluruhan 4.43 berbanding responden dalam kumpulan perkhidmatan sokongan dengan min skor keseluruhan 4.16. Ciri-ciri responden mengikut kumpulan perkhidmatan ini secara tidak langsung mempunyai hubungkait dengan jawatan atau kedudukan responden dalam organisasi. Justeru itu hasil dapatan kajian terhadap ciri sosial demografi kumpulan perkhidmatan ini selari dengan hasil kajian yang di buat oleh Anuar et al. (2009) dan Zitty et al. (2016) dalam kajian tahap pengetahuan keselamatan dan kesihatan pekerjaan di kalangan pekerja di makmal perubatan di Lembah Klang di mana terdapat perbezaan yang signifikan terhadap faktor pengetahuan dan kesedaran keselamatan dan kesihatan mengikut jawatan responden.

Jadual 5: Min Skor Bagi Setiap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Mengikut Kumpulan Perkhidmatan

Kategori Kumpulan Perkhidmatan	Dasar	Jawatan kuasa	Prosedur	Latihan	Persediaan Tindakan Kecemasan	Siasatan Aduan & Kemalangan	Komitmen & Tingkah Laku	Keseluruhan
--------------------------------	-------	---------------	----------	---------	-------------------------------	-----------------------------	-------------------------	-------------

Pengurusan & Profesional Sokongan	4.56	4.55	4.47	4.50	4.22	4.43	4.31	4.43
	4.28	4.22	4.20	4.34	4.01	4.08	3.99	4.16

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Berdasarkan Tempoh Berkhidmat

Jadual 6 menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja mengikut tempoh berkhidmat. Responden yang berkhidmat 15 tahun ke atas mempunyai tahap kesedaran tinggi terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja apabila mencatatkan min skor keseluruhan 4.37. Sementara responden yang berkhidmat 10-15 tahun serta 5-9 tahun mencatatkan min skor keseluruhan kedua tertinggi yang sama iaitu 4.33. Responden yang berkhidmat kurang 5 tahun mempunyai tahap kesedaran terendah apabila mencatatkan min skor keseluruhan 4.30. Hasil kajian terhadap ciri sosial demografi tempoh berkhidmat ini konsisten dengan keputusan hasil kajian Amirul et al. (2019); Zolkufli dan Faiz (2012) dalam kajian tahap kesedaran staf UTM terhadap keselamatan pekerjaan di makmal dan bengkel kejuruteraan yang mendapati bahawa tahap kesedaran adalah signifikan mengikut pengalaman bekerja.

Jadual 6: Min Skor bagi Setiap Aspek Keselamatan dan Kesihatan di Tempat Kerja Mengikut Tempoh Berkhidmat

Tempoh Berkhidmat	Dasar	Jawatan Kuasa	Prosedur	Latihan	Persediaan	Siasatan Aduan & Kemalangan	Komitmen & Tingkahlaku	Keseluruhan
					Tindakan Kecemasan			
> 15 tahun	4.41	4.50	4.41	4.50	4.04	4.35	4.35	4.37
10-14 tahun	4.49	4.45	4.38	4.45	4.15	4.18	4.24	4.33
5-9 tahun	4.47	4.41	4.40	4.44	4.23	4.27	4.10	4.33
<5 tahun	4.42	4.39	4.31	4.42	4.06	4.31	4.19	4.30

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Latihan Keselamatan dan Kesihatan

Taburan kekerapan dan peratusan persepsi responden terhadap latihan keselamatan dan kesihatan di tempat kerja dipaparkan dalam Jadual 7. Didapati bahawa tahap kesedaran responden terhadap program latihan keselamatan dan kesihatan adalah pada tahap sangat tinggi dengan skor min keseluruhan 4.44. Seramai 257 orang (99.2%) responden bersetuju bahawa latihan keselamatan dan kesihatan sangat penting, 254 orang (98%) sedar latihan dapat meningkatkan pengetahuan mereka serta 250 orang (96.5%) pula menyatakan mereka perlu mengikuti program latihan secara berterusan. Purata peratusan responden bersetuju dengan item soalan kesedaran terhadap latihan keselamatan dan kesihatan adalah sebanyak 95.4%.

Jadual 7: Taburan Kekekapan dan Peratusan Persepsi Responden Terhadap Latihan Keselamatan dan Kesihatan

Item Soalan	(K)	STS	TS	KS	S	SS	Min
Program latihan keselamatan dan kesihatan sangat penting	(K)	0	0	2	129	128	4.49
	(%)	0.0	0.0	0.8	49.8	49.4	
Saya sedar latihan dapat meningkatkan pengetahuan berkenaan keselamatan dan kesihatan	(K)	0	0	5	91	163	4.61
	(%)	0.0	0.0	1.9	35.1	62.9	
Saya perlu mengikuti program latihan keselamatan secara berterusan	(K)	0	2	7	127	123	4.43
	(%)	0.0	0.8	2.7	49.0	47.5	
Semua kakitangan perlu didedahkan kepada program latihan keselamatan dan kesihatan	(K)	2	5	14	121	117	4.34
	(%)	0.8	1.9	5.4	46.7	45.2	
Terdapat program latihan keselamatan dan kesihatan di tempat kerja anjuran pihak Jabatan	(K)	1	1	20	127	110	4.33
	(%)	0.4	0.4	7.7	49.0	42.5	
							Min Keseluruhan 4.44

Hasil kajian kesedaran responden terhadap latihan ini didapati selari dengan hasil dapatan kajian Syed Haamid Saggaff (2014) dalam kajian persepsi pekerja terhadap amalan budaya keselamatan dan kesihatan pekerjaan di Roadcare (M) Sdn Bhd yang merumuskan bahawa faktor latihan merupakan antara faktor dominan dalam mempengaruhi tahap persepsi responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja. Sementara itu Muhammad Muizuddin dan Rosmah (2018) dalam hasil kajiannya faktor-faktor yang mempengaruhi tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan di syarikat Denso Malaysia turut menunjukkan faktor latihan merupakan faktor paling dominan yang mempengaruhi tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan. Sementara itu Rosmah et al. (2018) dalam kajiannya berkenaan hubungan antara sikap dan latihan dengan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan di pusat perubatan swasta Malaysia menunjukkan wujud hubungan positif latihan keselamatan dan kesihatan dengan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerja-pekerja di organisasi berkenaan.

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Persediaan Tindakan Kecemasan

Seterusnya Jadual 8 menunjukkan taburan kekerapan dan peratusan persepsi responden terhadap persediaan tindakan kecemasan. Analisis menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap persediaan tindakan kecemasan jika sekiranya berlaku situasi kecemasan semasa berada di tempat kerja adalah pada tahap sangat tinggi dengan skor min keseluruhan 4.13. Ini dapat dilihat dengan jelas apabila masing-masing 252 orang (97.3%) dan 246 orang (95%) responden sedar terdapat prosedur persediaan tindakan kecemasan dan pasukan tindakan kecemasan di tempat kerja. Manakala 226 orang (87.2%) responden tahu siapa yang perlu dihubungi jika berhadapan dengan situasi kecemasan. Walau bagaimanapun 74 orang (28.6%) menyatakan kurang dan tidak setuju pernah menjalani latihan kecemasan dan 50 orang (27.5%) menyatakan kurang dan tidak setuju peralatan kecemasan yang disediakan mencukupi. Justeru

itu, pihak organisasi seharusnya membuat semakan semula keperluan untuk kakitangan yang tidak pernah menghadiri latihan pertolongan cemas agar mereka dapat menghadiri latihan tersebut dan membuat penilaian keperluan menambah peralatan kecemasan bagi menghadapi situasi kecemasan di tempat kerja. Purata peratusan responden bersetuju dengan item soalan kesedaran terhadap persediaan tindakan kecemasan adalah sebanyak 84.3%.

Jadual 8: Taburan Kekerapan dan Peratusan Persepsi Responden Terhadap Persediaan Tindakan Kecemasan

Item Soalan		STS	TS	KS	S	SS	Min
Terdapat prosedur persediaan tindakan kecemasan di tempat kerja	(K) (%)	0 0.0	1 0.4	6 2.3	112 43.2	140 54.1	4.51
Terdapat pasukan tindakan kecemasan (ERT) di tempat kerja.	(K) (%)	2 0.8	1 0.4	10 3.9	99 38.2	147 56.8	4.50
Jika berlaku situasi kecemasan saya tahu siapa yang perlu dihubungi	(K) (%)	4 1.5	7 2.7	22 8.5	112 43.2	114 44.0	4.25
Penerangan khusus diberikan untuk menghadapi situasi kecemasan di tempat kerja	(K) (%)	6 2.3	10 3.9	21 8.1	93 35.9	129 49.8	4.27
Saya tahu menggunakan peralatan pemadam api	(K) (%)	11 4.2	12 4.6	27 10.4	116 44.8	93 35.9	4.03
Peralatan kecemasan yang disediakan di tempat kerja mencukupi	(K) (%)	9 3.5	45 17.4	17 6.6	133 51.4	55 21.2	3.69
Saya pernah menghadiri latihan pertolongan kecemasan	(K) (%)	28 10.8	32 12.4	14 5.4	112 43.2	73 28.2	3.66
							Min Keseluruhan 4.13

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Siasatan Aduan dan Kemalangan

Sementara itu, Jadual 9 memaparkan kekerapan dan peratus persepsi responden terhadap siasatan aduan dan kemalangan. Skor min keseluruhan menunjukkan tahap kesedaran responden terhadap siasatan aduan dan kemalangan adalah berada pada tahap sangat tinggi iaitu 4.28. 246 orang (95%) responden tahu terdapat prosedur siasatan aduan dan kemalangan di tempat kerja. 232 orang (89.6%) dan 221 orang (85.3%) responden masing-masing mengetahui cara atau kaedah untuk membuat aduan dan bersetuju penerangan telah diberikan berkenaan prosedur tersebut. Purata peratusan responden bersetuju terhadap item soalan kesedaran terhadap siasatan aduan dan kemalangan adalah sebanyak 90%.

Jadual 9: Taburan Kekerapan dan Peratusan Persepsi Responden Terhadap Siasatan Aduan dan Kemalangan

Item Soalan		STS	TS	KS	S	SS	Min
Saya sedar terdapat prosedur berkaitan siasatan aduan dan kemalangan di tempat kerja.	(K) (%)	0 0.0	1 0.4	12 4.6	111 42.9	135 52.1	4.47
Saya tahu kaedah untuk membuat aduan berkaitan keselamatan dan kesihatan kepada pihak Jabatan.	(K) (%)	7 2.7	5 1.9	15 5.8	109 42.1	123 47.5	4.30

Penerangan telah diberi berkenaan prosedur untuk siasatan dan kemalangan di tempat kerja	(K)	7	10	21	136	85	4.09
	(%)	2.7	3.9	8.1	52.5	32.8	
Min Keseluruhan							4.28

Tahap Kesedaran Responden Terhadap Komitmen dan Tingkah Laku Keselamatan

Jadual 10 menunjukkan taburan kekerapan dan peratusan persepsi responden terhadap komitmen dan tingkah laku keselamatan. Analisis menunjukkan bahawa tahap komitmen dan tingkah laku terhadap keselamatan adalah sangat tinggi dengan skor min keseluruhan 4.18. Ia terbukti apabila masing-masing seramai 255 orang (98.5%) dan 221 orang (85.3%) responden setuju keselamatan semasa bekerja menjadi keutamaan dan penting bagi mereka serta adalah penting untuk terlibat dalam aktiviti keselamatan dan kesihatan. Walau bagaimanapun seramai 89 orang (34.4%) responden kurang dan tidak setuju sanggup bekerja lebih masa untuk terlibat dalam aktiviti berkaitan keselamatan dan kesihatan. Purata peratusan responden bersetuju terhadap item soalan kesedaran terhadap komitmen dan tingkah laku keselamatan adalah sebanyak 83.3%.

Jadual 10: Taburan Kekerapan dan Peratusan Persepsi Responden Terhadap Komitmen dan Tingkah Laku Keselamatan

Item Soalan		STS	TS	KS	S	SS	Min
Keselamatan semasa bekerja adalah keutamaan dan penting bagi saya	(K)	0	1	3	75	180	4.68
	(%)	0.0	0.4	1.2	29.0	69.5	
Program/aktiviti keselamatan dan kesihatan adalah penting dan perlu bagi saya	(K)	6	11	21	113	108	4.18
	(%)	2.3	4.2	8.1	43.6	41.7	
Komitmen terhadap keselamatan dan kesihatan bukan satu beban dan tambahan kepada kerja hakiki.	(K)	7	22	13	108	109	4.12
	(%)	2.7	8.5	5.0	41.7	42.1	
Saya sanggup bekerja lebih daripada waktu kerja biasa untuk terlibat di dalam program/aktiviti berkaitan keselamatan dan kesihatan	(K)	14	16	59	104	66	3.74
	(%)	5.4	6.2	22.8	40.2	25.5	
Min Keseluruhan							4.18

Hasil kajian ini konsisten dengan hasil dapatan kajian Mohd Hakimi et.al (2014) dalam kajian tahap kesedaran keselamatan pekerja dalam industri automotif di Malaysia yang menunjukkan dimensi pencapaian diri dan sikap pekerja dalam industri automotif adalah pada tahap tinggi. Hasil kajian juga turut menyokong dapatan kajian yang dijalankan oleh Zhao et al. (2012) di sektor pembinaan yang mana menjelaskan bahawa pencapaian diri dan sikap pekerja adalah merupakan satu petunjuk atau kualiti yang mewakili diri berhubung kesedaran keselamatan dan kesihatan di tempat kerja. Dapatan kajian juga selari dengan hasil dapatan kajian Durrishah et al. (2004) yang menyatakan tahap komitmen dan sikap responden terhadap keselamatan dan kesihatan di tempat kerja adalah tinggi bagi staf universiti Teknologi Malaysia

(UTM). Selain itu kajian kes berkenaan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan terhadap bahaya forklift di kalangan pemandu forklift sektor pembuatan di negeri Selangor (Hamirul Adli 2013) turut merumuskan faktor sikap mempunyai hubungkait yang signifikan dengan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan.

KESIMPULAN

Kajian ini menunjukkan tahap kesedaran kakitangan pejabat Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Putrajaya terhadap aspek keselamatan dan kesihatan di tempat kerja berada pada tahap yang lemah. Hasil dapatan kajian menunjukkan bahawa aspek latihan dalam keselamatan dan kesihatan pekerjaan merupakan aspek paling dominan berbanding aspek-aspek lain seperti persediaan tindakan keselamatan, siasatan aduan dan kemalangan dan komitmen dan tingkahlaku keselamatan. Jelas menunjukkan bahawa latihan merupakan aspek yang berperanan penting dalam memastikan tahap kesedaran dalam kalangan pekerja di JKKP di Putrajaya sama ada ianya berjaya atau sebaliknya. Oleh itu, kajian ini diharapkan supaya kesedaran terhadap keselamatan dan kesihatan pekerjaan dalam diberikan pendedahan yang lebih meluas khususnya terhadap semua peringkat pengkhususan kerja supaya kesedaran dapat dicapai oleh semua organisasi dalam pengurusan.

RUJUKAN

- Amirul Shazli Sahimi, Kadir Arifin, Kadaruddin Aiyub, Nik Raihan Nik Mansor, Muhammad Lui Juhari & Norfadillah Derahim. (2019). Sustainability of financial management in occupational safety and health management at small and medium enterprise (SME) in food and beverage sector. *Asian Journal of Environment, History and Heritage*. 3 (2):121-133.
- D'souza, A.I. Sweta D'cunha & Sucharitha Suresh. (2013). A study on the awareness on occupational health safety among health care professionals in radiology department in a selected hospital. *RGUHS J Med Sciences, Apr 2013 / Vol 3 / Issue 2*.
- Durrishah binti Idrus, Hadmidah binti Ab. Rahman, Hapriza binti Ashari, Fadilah binti Zaini, Rossilah binti Jamil & Syaharizatul Noorizwan binti Muktar. 2004. Level of awareness of utm staff on occupational safety and health at the work place. Tesis Dr. Fal, Pengurusan dan Pembangunan Sumber Manusia Universiti Teknologi Malaysia.
- Anuar I, Zahedi F, Kadir Arifin & Mokhtar A. B. (2009). Level of occupational safety and health knowledge among workers in medical laboratories in Klang valley. *Journal of Community Health 2009*, Vol 15, 2.
- Hamirul Adli Bin Hashim. (2013). Kajian kes berkenaan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan (KKP) terhadap bahaya forklift di kalangan pemandu forklift sektor pembuatan di negeri Selangor. Tesis Dr. Fal, Sains Keselamatan dan Pengurusan Kesihatan Universiti Utara Malaysia.
- Kadir Arifin, Fauzana Mustaffa, Sharifah Zarina Syed Zakaria, Muhammad Rizal Razman, Kadaruddin Aiyub & Mohd Hafiidz Jaafar. (2014). Implementation of the fire safety programme: A case study on the oil and gas industry in Terengganu. *Journal of Food, Agriculture & Environment*, 12(2),861-866.

- Kadir Arifin & Muhammad Rizal Razman. (2015). Organisations` Perceptions Towards the Effectiveness of Integrated Management System in Malaysia Information. 18(6A), 2283-2292.
- Kadir Arifin, Zitty Sarah Ismail, Muhammad Lui Juhari, Muhammad Rizal Razman & Maisarah Ahmad. (2016). Implementation of ISO14001 in Controlling Environmental Issues and Its Effect Towards Increasing Costs Amongst Organisations in Malaysia *Journal of Food, Agriculture & Environment*, 14(2), 147-151.
- Kadir Arifin, Norfadillah Derahim & Kadaruddin Aiyub. (2020). Analysis of Worker Safety Climate Assessment at Malaysia City Rail Management's Operation Division. *Akademika*, 90, 103-113.
- Kadir Arifin & Norfadillah Derahim. (2020). Co-workers' safety climate dimension in urban rail transport system. *GEOGRAFIA Malaysian Journal of Society and Space*, 16,2(53-65).
- Kadir Arifin, Kadaruddin Aiyub, Muhammad Rizal Razman, Zitty Sarah Ismail, Masdila Johari, Amirul Shazli Sahimi, Nik Raihan Nik Mansor & Mohd Hafiidz Jaafar. (2017). Perception of safety culture among workers in research universities in Malaysia. *Journal of Food, Agriculture and Environment*, 15(3&4), 110 – 114.
- Kadir Arifin, Roziah Abudin, Muhammad Rizal Razman. (2019). Work environment safety climate evaluation of government staff community at Putrajaya. *Geografia Malaysia Journal of Society & Space*, 304–320.
- Mardziah Kamarudin (2002). Tinjauan terhadap tahap kesedaran keselamatan pekerja binaan dan kontraktor menurut persepsi pelajar semester v dan vi diploma kejuruteraan awam di politeknik ungu omar, ipoh yang menjalani latihan industri di tapak bina. *Tesis Dr. Fal, Teknologi Kejuruteraan Universiti Tun Hussein Onn Malaysia*.
- Mohd Hafiidz Jaafar, Kadir Arifin, Kadaruddin Aiyub, Muhammad Rizal Razman & Maisarah Ahmad. (2015). A review of occupational safety and health (OSH) accidents and contributing factors in construction industry *Journal of Food, Agriculture & Environment*, 13(2), 238-244.
- Mohammad Lui Juhari & Kadir Arifin. (2020). Development of materials and equipment factor model in contributing to accidents in the Mass Rapid Transit construction industry. *GEOGRAFIA Malaysian Journal of Society and Space*, 16, 2 ,124-138.
- Mohd Azhar Mohamed Ali & Kadir Arifin. (2019). Factors Contributing To The Success And Weakness Of Public Participation In Local Plans At Local Authority Malaysia: A Review. *Asian Journal of Environment, History and Heritage*, Vol. 3,2,29-35.
- Mohd Azhar Mohamed Ali & Kadir Arifin. (2020) Public Participation as a Decision Maker in Local Plans at Local Authority. *Akademika*, 90,1,151-163.
- Mohd Fairuz bin Talib. (2014). Keprihatinan pensyarah terhadap amalan keselamatan bengkel di adtec batu pahat. *Tesis Dr. Fal, Pendidikan Teknikal dan Vokasional Universiti Tun Hussein Onn Malaysia*.
- Mohd Hafiidz Jaafar, Kadir Arifin, Kadaruddin Aiyub, Muhammad Rizal Razman, Muhammad Izudin Syakir Ishak & Mohamad Samsudin Samsurijan. (2017). Occupational safety and health management in the construction industry a review. *International Journal of Safety & Ergonomic*, 1:1-14.
- Mohd Hakimi Md Baharudin, Shahida Mansor & Muhammad Firdaus Muhammad Sabri. (2014). Tahap kesedaran keselamatan pekerja dalam industri automotif di Malaysia.

Proceeding of the 1st International Conference on Management and Muamalah 2014 (1st ICoMM) 13th-14th November 2014, e-ISBN: 978-967-0850-01-6.

- Muhammad Muizuddin Bin Eamizan & Rosmah Binti Mohamed. (2018). Faktor-faktor yang mempengaruhi tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan di syarikat denso Malaysia. *Proceeding Of The 5th International Conference On Management And Muamalah 2018 (Icomm 2018) E-Isbn: 978-967-2122-Xx-X.*
- Nik Raihan Nik Mansor, Kadir Arifin, Azahan Awang, Razman Jarmin, Zainah Mohamed, Amirul Shazli Sahimi & Norfadillah Derahim. (2019). Biological risk and occupational safety: health among nurses. *Asian Journal of Environment, History and Heritage*. Vol. 3(2):11-18 Safe Work Australia. Risk awareness and perception of health and safety in the work place. <http://www.safeworkaustralia.gov.au> [28 Mei 2018].
- Rosmah Mohamed, Muhamad Amirul Fauzan Juhari & Amer Fawwaz Mohamad Yasid. (2018). Hubungan antara sikap dan latihan dengan tahap kesedaran keselamatan dan kesihatan pekerjaan di pusat perubatan swasta Malaysia. *Proceeding of the 5th International Conference on Management and Muamalah 2018 (ICoMM 2018) e-ISBN: 978-967-2122-52-4.*
- Siti Nakiah Mohd Shaain, Noor Raudhiah Abu Bakar & Azharuddin Hashim. (2015). Faktor-faktor yang mempengaruhi kesedaran pekerja terhadap amalan keselamatan pekerjaan: kajian kes di sebuah syarikat logistic. *Proceeding of the 2nd International Conference on Management and Muamalah 2015 (2nd ICoMM) 16th-17th November 2015, e-ISBN: 978-967-0850-25-2.*
- Syed Haamid Saggaff Bin Syed Mohamad, 2014. Kajian persepsi pekerja terhadap tahap amalan budaya keselamatan dan kesihatan pekerjaan di roadcare (m) sdn bhd. Tesis Dr. Fal, Sains Keselamatan dan Pengurusan Kesihatan Universiti Utara Malaysia.
- Zitty Sarah Ismail, Kadir Arifin, Kadaruddin Aiyub, Muhammad Rizal Razman, Norfadillah Derahim, Nurul Nabihah Abbas. (2017). Assessing of safety culture in the research university in Malaysia. *Journal of Food, Agriculture and Environment*, 15,2, 102-106.
- Zitty Sarah Ismail, Kadir Arifin & Kadaruddin Aiyub. (2016). Study on basic elements of safety culture in research university *Advanced Science Letters*, 12,22, 3995 – 3998.
- Zolkufli, AH, & Faiz A. (2012). Tahap kesedaran staf UTM terhadap keselamatan pekerjaan di makmal dan bengkel kejuruteraan. *Journal of Educational Management*, 6, 36-51.

MAKLUMAT PENULIS

KADIR ARIFIN* (Pengarang Koresponden)

Pusat Kajian Pembangunan Sains Sosial dan Kemanusiaan,
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 UKM Bangi, Selangor, Malaysia
kadir@ukm.edu.my

WAN MOHAMAD ZAIDI BIN WAN ISA

Pengarah,
Jabatan Bomba dan Penyelamat Malaysia Pahang,
Bandar Indera Mahkota, 25200 Kuantan, Pahang,

wan.mzaidi@bomba.gov.my

ZAINOR-AKRAMIN BIN HAJI ZAINI

Jabatan Keselamatan Dan Kesihatan Pekerjaan Malaysia,
Blok D4 Kompleks D Pusat Pentadbiran Kerajaan,
62530 Wilayah Persekutuan, Presint 1, 62530, Putrajaya
zainor@mohr.gov.my

AMIRUL SHAZLI SAHIMI

Program Pengurusan Persekitaran,
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 UKM Bangi, Selangor, Malaysia
Amirul4606@gmail.com